

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş

01.12.2022

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3440>

Published /Yayınlanma

31.01.2023

Research Article

Volume/Issue (Sayı/Cilt)-ss/pp

10(91), 221-233

ISSN: 2459-1149

Öğr. Gör. Ayşegül HAMAMCI

<https://orcid.org/0000-0002-6005-2158>

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü, Burdur/ TÜRKİYE
Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Isparta / TÜRKİYE

Doç. Naile Rengin OYMAN

<https://orcid.org/0000-0002-6379-4755>

Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Isparta / TÜRKİYE

PAMUKLU KUMAŞLARDA KUMAŞ MANİPÜLASYON TEKNİKLERİ FABRIC MANIPULATION TECHNIQUES IN COTTON FABRICS

ÖZET

Dokuma tekstil malzemesi üzerinde uygulanan kumaş manipülasyon (tekstilde süsleme) tekniklerinin farklı yüzeyler oluşmasında etkili olması, insan bedeninde veya plastik sanatlarda geniş uygulama alanı sunması ile sanatçılar tarafından tekstile duyulan ilginin artmasına ortam hazırlamıştır. Endüstri devriminden günümüze manipülasyon yöntemleri ile boyut kazandırılan dokuma yüzeyleri tekstil ve modanın sanat kavramı içinde yorumlanmasını sağlayarak farklı amaç ve formlarda sanat ve modanın birlikteliğini güçlendirmiştir. Tasarımcıların, tekstil yüzeyine farklı teknikler uygulayarak boyut ve görünüm kazandırmaları, hayal dünyalarını ifade etmede, kavramsal yönden güçlendirilmiş, merak uyandıran estetik algının tasarımlarına yansıtılabilmelerinde etkin bir araç olmuştur. Bu çalışma ile kumaş manipülasyonlarında hangi tekniklerin kullanıldığı araştırılarak sınıflandırması yapılmıştır. Geniş uygulama alanı olan manipülasyon tekniklerine sınırlandırma getirilerek, 'dikiş tekniği ile manipülasyon yöntemlerinden; firfir, volan, pili ve nervür', pamuklu kumaşlardan; poplin, patiska ve pazen üzerinde deneme yöntemi ile uygulaması yapılmış ve çıkan sonuç değerlendirilmeye çalışılmıştır. Doküman taraması ve uygulamalı araştırma tekniklerinin kullanıldığı çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kumaş Manipülasyonu, Tekstilde süsleme, Pamuklu kumaş, Tekstil, Süsleme.

ABSTRACT

Turkish The fact that fabric manipulation (textile ornamentation) techniques applied on woven textile materials are effective in creating different surfaces and offer a wide range of applications on the human body or in plastic arts has paved the way for an increased interest in textiles by artists. Since the industrial revolution, weaving surfaces that have gained dimension with manipulation methods have strengthened the unity of art and fashion in different purposes and forms by enabling textile and fashion to be interpreted within the concept of art. The fact that designers gain dimension and appearance by applying different techniques to the textile surface has been an effective tool in expressing their imagination, conceptually strengthened, and reflecting the curious aesthetic perception of their designs. In this study, the techniques used in fabric manipulations were investigated and classified. By limiting the manipulation techniques which have a wide range of applications, 'manipulation methods with sewing technique; ruffle, flounce, pleat and ribbing' were applied on cotton fabrics; poplin, calico and flannel by trial method and the result was tried to be evaluated. Qualitative research methods were used in the study in which document review and applied research techniques were used.

Keywords: Fabric Manipulation, Ornament in textile, Cotton, Textile, Ornament.

1. GİRİŞ

Ana maddesi lif olan ve bu lifin çeşitli yöntemler kullanılarak dokuma, örme ve dokusuz yüzey oluşturacak şekilde bir araya getirilmesiyle elde edilen malzeme tekstil olarak adlandırılmaktadır. Tekstil, insanın var olduğu çağlardan bu yana kullanıla gelmiş bir malzemedir. Estetik değere sahip insanoğlu doğada gördüğü renkleri, güzellikleri, kullandığı tekstil malzemesine bir şekilde yansıtmayı başarmıştır.

Bir kumaş yapılandırıldığında farklı türde yüzey işlemleriyle değiştirilebilir veya iyileştirilebilir. Kumaşa desen, renk ve doku bu çeşit işlemler sayesinde eklenebilir. Tekniklere baskı, ilmek, kumaş manipülasyonu, boncuk işi ve süsleme dâhil edilebilir (Udale, 2014: 69).

Çeşitli yapısal özellikler (örgü tipi, lif tipi, iplik sıklığı vb.), kumaşların kalınlığı, ağırlığı ve gözenekli yapıdaki kumaşlardan UV radyasyonun iletimi konusunda büyük bir etkiye sahiptir. Gevşek yapılı

ince kumaşlar, daha sıkı dokulu kumaşlardan daha düşük miktarda koruma sağlamaktadırlar (Akaydın, Kurban, Seyrek Kurban, 2009: 11-18).

Giyim modasıyla birebir bağlantılı olan kumaş modasında, asıl değişim 1980'lerin başında kumaş yapısı ve yüzeylerinde yeni görünümle ortaya çıkmıştır. Bunda Japonya ve sonra Avrupa'da moda tasarımcılarının yeni kumaş görünümleri için yaptıkları denemeler ve araştırmalar çok etkili olmuştur. Özellikle "Japon tasarımcılar sentetik kumaşları yüksek seviyelere taşımışlar ve moda kumaş dokusu ve formu açısından yeni bir dil kazandırmışlardır (Aktaran, Yaşar, 2007: 117).

Tasarımcı; doğaçlamalara ve kendiliğinden ortaya çıkan denemelere açıktır. Unutulmaması gereken, doğaçlamaların tekstil tasarımında yaratıcılığa katkı sağlaması için tasarımcının belirli bir teknik altyapı ve kumaş yapıları hakkında bilgi birikimine sahip olması gerekliliğidir (Halaçeli, 2010: 395-410). Yeni kumaş görünümlerine ulaşmak için çok eski geçmişi olan tekstil tekniklerinin yeni biçimlerde kullanıldığı dikkati çekmektedir (Yaşar, 2007: 120).

Dokuma yüzeylere kullanım alanına göre süsleme tekniklerinin eklenmesiyle dokuma yüzeyin estetik özellikleri desteklenmiştir. İnsanların gördüğünü kopya etme arzusu, onları dekoratif dikişleri yaratmaya zorlamış ve böylece süsleme sanatı gelişmiştir. Süsleme, farklı teknik, materyal, renk, motif, biçim vb. özellikleri bir arada kullanarak özgün, çarpıcı ürünler oluşturma sanatıdır (Akınarlı ve Bulat, 2016:169).

Genel olarak ya da teknolojik yöntemlerle gerçekleştirilebilen süsleme tekniklerinin tekstil yüzeyine tatbik edilmesi etkileyici görsel oluşturmada ve kumaşa boyut kazandırmada tasarımcıya kolaylık sağlamaktadır.

2. PAMUK LİFİ ve PAMUK KUMAŞ

Dünya lif tüketiminin yaklaşık %40'ını karşılayan pamuk günümüzde kullanımı en yaygın doğal lifdir (URL 1). Pamuk lifi, selülozik ve selülozik olmayan materyallerden oluşmaktadır (Şekil 1). Lifi en dış kısmında selüloz olmayan maddelerin bulunduğu kütikula tabakası mevcuttur. Bu tabakanın hemen altında sargı şeklindeki primer çeper, ardından sekonder çeper yer almaktadır. Bu iki tabaka yoğun olarak selülozdan oluşmaktadır. Bu tabakalardaki selüloz fibrillerinin eksene göre yerleşim yönünün farklılık göstermesi, her tabakanın kristalinite durumunu etkilemektedir. Bu tabakalar yapısal ve kimyasal olarak birbirinden farklılık göstermektedir (Li, Hardin, 1998: 671-679).

Çizelge:1 Olgun ve Olgun Olmayan Pamuğun Bileşimi

	Olgun Pamuk	Olgunlaşmamış Pamuk
Selüloz	% 90-95	Azalırlar
Pektin	% 0,7-1,2	-
Şeker	% 0,3	-
Yağlar ve Vakslar	% 0,4-1	Artar
Protein	% 1,1-1,9	Artar
Kül	% 0,7-1,6	-
Diğer Organik Maddeler	% 0,5-1	Artar
Renkli Maddeler	Eser Miktarda	Artar

Kaynak: Davulcu; 2008: 19

2.1. Patiska Kumaş

İsmi Fransız dokumacı Jean Batiska'dan alan orijinali keten lifinden bez ayağı dokunma ile üretilmiştir. Günümüzde bu tür kumaşlar genellikle pamuktan dokunmaktadır. Bazı üreticilerin polyester kullanarak dokuduğu da görülmektedir. Uygulanan apre türüne göre yumuşak ya da diri tutumlu olabilir.

Patiska ağartılabilir ya da parça halinde boyanabilir. Nitelikli patiskalar pürüzsüz, merserize işlemi ile yüzeyine parlaklık kazandırılan hafif bezlerdir. Üzerine dikiş veya nakış uygularken kullanım kolaylığı sağlayan, pamuklu yapısı sayesinde hafif giysiler, iç çamaşırları ve ev tekstilinde tercih edilen kumaş türüdür.

2.2. Poplin Kumaş (Akfil)

15. yüzyıl Fransa kökenli bez ayağı dokuma kumaşı olan poplin, kullanışlı günümüzde de tercih edilen özel kumaş türlerindedir. İlk üretildiği dönemlerde ipek liflerinden üretilse de günümüzde merserize ince penye pamuk lifler ile üretimleri yapılmaktadır. Genelde ev tekstilinde özellikle nevresim

takımlarında yaygın kullanım alanı olan poplin dayanıklılık ve şıklığın uyumu ile giyimde de tercih edilmekte ve tekstil sektörü için sunduğu alternatifler ile özel kumaş türleri arasında yer almaktadır. Parlak, ince iplik ve sık dokuması ile yumuşak yapıya sahip karakterize bir kumaştır.

2.3. Pazen Kumaş

İç kısmı daha tüylü, dış yüzeyi perdahlı (pürüzsüz) pamuk özelliği ile bez ayağı dokunan kumaş şeklinde tanımlanabilir. Gramajlı, dayanıklı, diri tutumludur. Diri tutumlu olmasına karşı yumuşak yapıya sahip, farklı alanlarda ve giyimde kullanılan, sıcak tutma özelliği ve pamuk ipleri ile dokunduğu için sağlık ve güven açısından tercih edilen kumaş türüdür (URL 2).

3. KUMAŞ MANİPÜLASYONU

Terim anlamı olarak, bir verinin hedeflenen amaca göre müdahale edilerek biçimsel yönden yeniden düzenlenmesine manipülasyon denir (Atan, Uçan, Renkçi, 2013:2). Kumaş manipülasyonu, tekstil yüzeyinin farklı malzeme ve tekniklerle hacim kazandırılarak boyutlandırılması ile görüntüsünde, renginde ve şeklinde meydana getirilen değişimler olarak tanımlanabilir. Çok eskiden süsleme amaçlı kullandığımız dikiş ve işleme tekniklerinin kumaş manipülasyon tekniklerinin temelini oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Kumaş Manipülasyonunda Kullanılan Yöntemler;

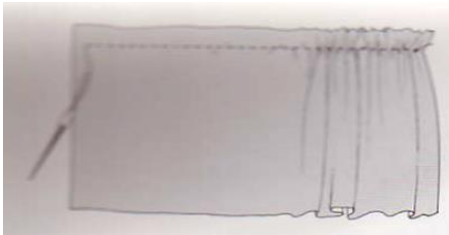
- Dikiş tekniği (Makine veya el) ile
- Nakış tekniği (Makine veya el) ile
- Hazır malzeme (Kordon, harç, düğme, boncuk vb.) ile
- Teknolojik yöntemler (Lazer, baskı, ütü vb.) ile yapılan manipülasyon teknikleri şeklinde sınıflanmaktadır.

3.1. Dikiş Tekniği (Makine veya el) ile Kumaş Manipülasyonları

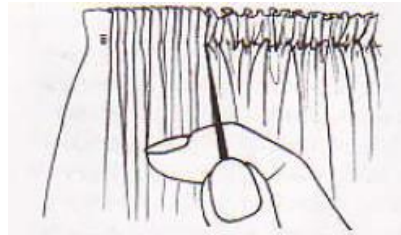
Büzgü, pili, nervür, firfir, volan, biye, kapitone, enkürüste; makine veya el dikişiyle oluşturulan manipülasyon teknikleri olarak kendi içinde ayrılmaktadır.

3.1.1. Büzgü

Kumaşın belirlenen bir kenarından istenilen yere kadar sistemli iğne batış çıkışları ile oluşturulan oyulgama dikişi veya makinede, büzmeyi kolaylaştırmak için geniş dikiş adımları ile oluşturulan ve kumaşı bir arada toplamayı sağlayan düzenli, sık, küçük pililerdir (Fanning ve Cooke, 1996: 3). Düz veya kumaşın belirlenen şekline göre büzgü çeşitleri mevcuttur.

Şekil 1. Elde Büzgü Tekniği
(Fanning ve Cooke, 1996: 4)

Şekil 2. Makinede Büzgü Tekniği
(Fanning ve Cooke, 1996: 4)

Şekil 3. Büzgü Tekniği ile Manipülasyon Örnekleri (URL 3)

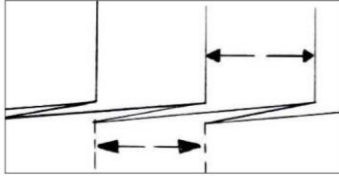
Şekil 4. Büzgü Tekniği ile Manipülasyon Örnekleri (URL 3)

3.1.2. Pili

Kumaşa bolluk, rahatlık vermek ya da süslemek amacıyla, kumaşı düzenli aralıklarla üst üste getirerek yapılan katlama işlemine denir. Pili, kumaş istenen pili biçimine göre katlandıktan sonra üzeri belli bir noktaya kadar dikilerek ya da dikilmeden, ütülerek yapılır (URL 5). Tek yönlü pili, pili kaşe, kanun pili ve pili soley şeklinde farklı katlamalarla kendi içinde çeşitlenmektedir.

3.1.2.1. Tek Yönlü Pili

Kumaş üzerinde eşit ölçülerdeki mesafelerin tek yöne katlanmasıyla hazırlanır. Katlanan pililer ütülür, model özelliğine göre üstten veya içten makine dikişi yapılabilir.

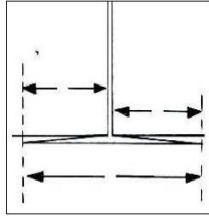
Şekil 5. Pili Şeması (URL 5)

Şekil 6. Tek Taraflı Pili Örneği (URL 6)

3.1.2.2. Pili Kaşe

İki pilinin bir çizgi üzerinde karşılıklı katlanması ile elde edilir.

Şekil 7. Pili Kaşe Şeması (URL 5)

Şekil 8. Pili kaşe örneği (URL 5)

3.1.2.3. Kanun Pili

Pili kaşenin tersi, kanun pili görünümündedir. Pili payı aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi dikişle ya da telye tutturulup kumaş iki yana eşit olarak yatırıldıktan sonra ütülerek yapılır.

Şekil 9. Kanun Pili Örneği (URL 36)

3.1.2.4. Pili Soley

Düzenli aralıklarla şekil verilmiş kağıt yüzey üzerine, verev iplik yönünde kumaş yerleştirilerek preslenen, kumaşa kalıcı form kazandıran bir yöntemdir.

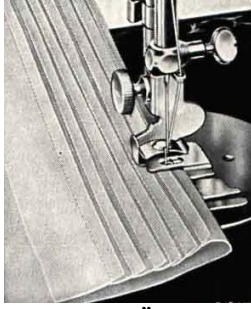
Şekil 10. Pilisoley Örneği (URL 7)

Şekil 11. Pilisoley Örneği (URL 8)

3.1.3. Nervür

Kumaş ya da giysi üzerinde, dikey, yatay ya da çapraz ilerleyen ve genellikle paralel sıralar halinde tekrarlanan düz ve kabarık sırt, fitil ya da pililerdir (Newman ve Shariff, 2013:160).

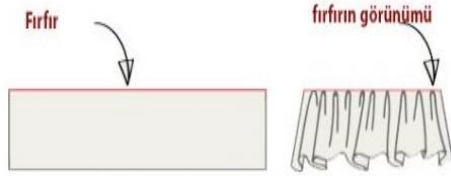
Şekil 12. Nervür Örneği (URL 9)

Şekil 13. Nervür Örneği (URL 10)

3.1.4. Fırfır

Uçlarından toplanarak ya da katlanarak dalgalı bir görüntü kazandırılan, süslemelerde kullanılan, ince dekoratif şerit (Newman ve Shariff, 2013:161).

Şekil 14. Fırfır Şeması (URL 11)

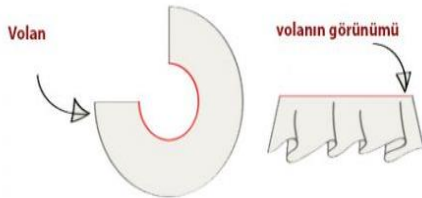
Şekil 15. Fırfır (URL 12)

Şekil 16. Fırfır (URL 13)

3.1.5. Volan

Kalıbı hazırlanırken spiral çizgi ile çalışılabildiği gibi daire çizerek de formunu hazırlamak mümkündür. Konfeksiyonda model özelliğine göre etek, yaka, kol kenarlarına uygulanarak kullanılmasının dışında tarzını ortaya çıkarmak isteyen tasarımcılar tarafından yaratıcı uygulamaları görmek mümkündür. Volan uygulanacağı alana büzgü ile yerleştirilebildiği gibi büzgüsüz de çalışılabilmektedir.

Şekil 17. Volan Şeması (URL 11)

Şekil 18. Volan (URL 14)

Şekil 19. Volan
(Fanning ve Cooke, 1996:74)

3.1.6. Biye

Metre halinde hazır satın alınabildiği gibi kumaş ve renk uyumu aranan durumlarda verev kumaştan kesilmiş şeritlerden kendimiz de hazırlayabiliriz. Konfeksiyonda kenar temizleme, süsleme amaçlı kullanılan biyeler, kontrast renklerle etkileyici modeller hazırlamaya yardımcı bir malzemedir. Konfeksiyon dışında koltuk minderi, ev tekstili gibi yaşam alanlarımızda kullandığımız ürünlerde de kullanılmaktadır.

Şekil 20. Biye (URL 15)

Şekil 21. Biye (URL 16)

3.1.7. Kapitone

İki kat kumaş üzerine yerleştirilen dolgu malzemesi olarak kullanılan elyaf, sünger ve keçenin, kumaş üzerinde geometrik şekiller ya da farklı desenlerde, çok iğneli makinelerde dikilmesi işlemine denir. Konfeksiyonda, aksesuarlarda ve ev tekstilinde tercih edilen bir tekniktir.

Şekil 22. Kapitone (URL 17)

Şekil 23. Kapitone (URL 18)

3.1.8. Enkürüste

Fransızca bir sözcüktür, dikişte kumaşı oyarak içine ikinci bir parçayı dikerek yerleştirme demektir. Giysiyi süslemeye, artık kumaşları değerlendirmeye ve kısalan giysinin boyunu uzatmada kullanılır (Altinyuva Sever,1988:144). Günümüzde sürdürülebilirlik kapsamında verimli kaynak kullanımında, atık kumaşların yorumlanmasında güzel sonuçlar ortaya çıkaran farklı bir yöntemdir.

Şekil 24. Enkürüste (URL 19)

Şekil 25. Enkürüste (URL 20)

3.2. Nakış Tekniği İle Kumaş Manipülasyonları

Basit el nakışları; sap işi, tohum iğnesi, zincir işi, iplik çekilerek yapılan basit ajurlar ve fleş olarak sınıflanır.

Ağır el nakışları; hesap işi, Türk işi, Maraş işi, Çin iğnesi olarak sınıflanır.

3.2.1. Basit El Nakışları

Sap işi; diğer ismi iğne ardı olan, soldan sağa yönde uygulanan nakış tekniğidir. Ters tarafından makine dikişi gibi görünür.

Şekil 26. Sap İşi (URL 21)

3.2.1.1. Tohum İşi

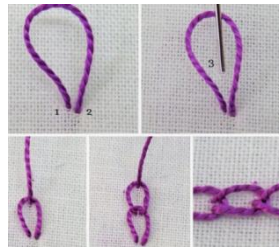
Kumaşa sabitlenen ip, ucunda bulunan iğnenin etrafına yukarıdan aşağıya doğru, ipin kalınlığına göre en fazla üç tur sarılır ve sabit kenarından kumaşın altına geçirilir.

Şekil 27. Tohum İşi (URL 22)

3.2.1.2. Zincir İşi

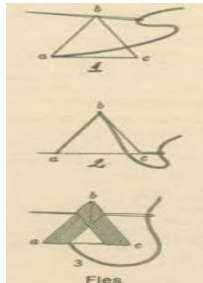
Çizilen desene göre iç içe giren ilmekler şeklinde uygulanır.

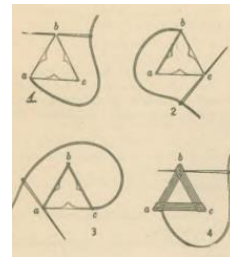
Şekil 28. Zincir İşi (URL 23)

3.2.1.3. Fleş

Fransızca kökenli kelime “Ok” anlamına gelir. Genellikle yırtmaç bitim yerlerine, pile bitim yerlerine, bozulan ilik cep köşelerine uygulanır. Koton, ibrişim, kordonet, floş, ince yün ve rafya gibi ipliklerle yapılır.

Şekil 29. Fleş (Altınyuva Sever, 1988: 137)

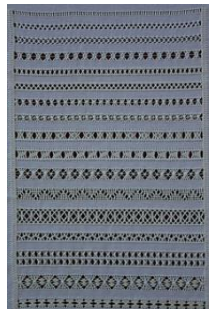

Şekil 30. Fleş (Altınyuva Sever, 1988: 138)

3.2.2. Ağır El Nakışları

3.2.2.1. Ajurlar

Ajur uygulanacak kumaşta istenilen genişlikte atkı ipliği çekilir, ipi çekilen alanın etrafı antika dikişi ile sağlamlaştırılır, arada kalan çözümlü iplikleri nakış ipleri ile birbiri üzerinden atlatarak farklı desenler oluşturulur.

Şekil 31. Ajurlar (URL 24)

3.2.2.2. Hesap İşi

Bez ayağı dokuma yöntemi ile dokunan, ipliği sayılabilen kumaşlar üzerine ve sayılarak işlenen nakış türüdür.

Şekil 32. Hesap İşi (URL 25)

3.2.2.3. Türk İşi

Türk işlemlerinde motiflerin etrafı kavisle çevrilidir. Hatların ince ve kıvrak olması Türk motiflerinin özelliğini belirtir. Genellikle keten, yöresel kumaşlar, yün tela, ipek, şifon vb. tür kumaşlar tercih edilmelidir. Muşabak, pesent, mürver, sarma, dolgu, hasır iğne, gözeme, balıksırtı tekniklerinin aynı anda ya da birkaçının bir arada uygulandığı nakış tekniğidir.

Şekil 33. Türk İşi (URL 26)

3.2.2.4. Maraş İşi

Ön ve arka yüzü farklı görünümüne sahip işleme tekniğidir. İlk etapta çiriş adı verilen alet ile kartondan oyularak desen taslağı hazırlanır ve işleme yapılacak kumaşa yapıştırılarak yerleştirilir. Cülde adı verilen tezgâha gerilerek yerleştirilen kumaşın ön yüzünde çok katlı sim veya sırma ipler ile desen etrafında sarılarak arka yüzünde mumlanmış iplerle karşılıklı kenetlenerek oluşturulan bezeme yöntemidir (URL 27).

Şekil 34. Maraş İşi (URL 28)

3.2.2.5. Çin İğnesi

Desen yüzeyini tamamen kapatan renkli bir işlemdir. Renkli ipliklerin birbirinin içine girecek şekilde desen sınırı içinde düzensiz batışlar yapılarak oluşturulur.

Şekil 35. Çin İğnesi (URL 29)

3.3. Hazır Malzeme ile Kumaş Manipülasyonları

Kordon, harç, düğme, boncuk vb. hazır malzemeler ile tekstil yüzeyine yerleştirilerek yapılan manipülasyon teknikleridir. Renk ve malzeme uyumunun doğru kullanıldığı durumlarda etkileyici ürünleri oluşturulabilmektedir.

3.3.1. Kordon Tutturma

Sim sırma veya pamuk ipliklerin elde büküm verilerek daha kalın görünüm kazandırılan şekilleri ile kumaş üzerine desen oluşturarak el ile tutturulması işlemidir. Farklı yörelere göre bindallı, cepken süslemelerinde kullanılan bir nakış yöntemidir.

Şekil 36. Kordon Tutturma (URL 30)

3.3.2. Harç ile Süsleme

İstenen kalınlıkta metreler halinde satılan çeşitli tekstil malzemeleri ile üretilen hazır ürünlerdir. Kumaş ve renk uyumuna göre tercih edilen harçların süsleme amaçlı kumaş yüzeyine el veya makine ile tutturulması işlemidir.

Şekil 37. Harç ile Süsleme (URL 31)

3.3.3. Düğme ve Boncuk ile Süsleme

Her türlü malzemeden üretilen düğmelerin, farklı çeşitleri üretilen pul ve boncukların desen özelliğine göre kumaş yüzeyine elde tutturularak uygulanan süsleme yöntemidir.

Şekil 38. Düğme ve Boncuk Süslemesi (URL 32)

3.4. Teknolojik Yöntemler ile Kumaş Manipülasyonları

3.4.1. Lazer Kesim

Günümüzde modern dokular, dokunmuş mesafe kumaşları, Fleece ve iğneleme keçe ve ayrıca, cam elyaf dokular, ısıya dayanıklı ve diğer teknik tekstiller de lazerler ile kesilmektedir. Özellikle de lazer ışını ile yapılan temassız, detaylı, bununla bağlantılı olan deformasyonsuz kesim, yüksek hassasiyet performansı lazer teknolojisinin tekstil işletmelerinde tercih edilen argümanlar arasına dâhil olmasını sağlamıştır (URL 33).

Şekil 39. Lazer Kesim (URL 34)

3.4.2. Dijital Baskı

Dijital baskı tekniği üretim sektöründe; tekstil, iç mekân ya da sanayi alanında çok büyük paya sahiptir. Pratiklik ve kullanım rahatlığının yanı sıra çevreye atık boya bırakmaması, kumaşa püskürtülen boyanın kimyasal olarak kumaşa tutunmasını sağlayan teknolojisi ile üretim endüstrisinde önemli bir yeri olan yeniliktir (Özdemir, Özdemir, Avcıoğlu Kalebek, Öztürk, Çoruh, 2018: 2).

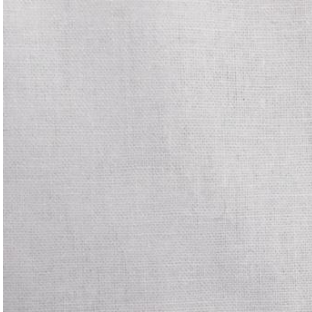
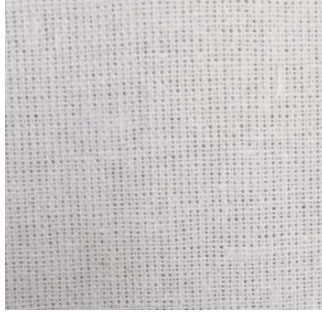
Şekil 40. Dijital Baskı (URL 35)

Şekil 41. Dijital Baskı (URL 35)

4. PAMUKLU KUMAŞLARDA (POPLİN, PATİSKA, PAZEN) KUMAŞ MANİPÜLASYON TEKNİKLERİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Şekil 42, 43, 44' de Kumaş dokularının yakın görüntüleri yer almaktadır.

Şekil 42. Poplin(Akfil) Kumaş
(Yazar Arşivi)Şekil 43. Patiska Kumaş
(Yazar Arşivi)Şekil 44. Pazen Kumaş
(Yazar Arşivi)

4.1. Pamuklu Kumaşlar (Poplin, Patiska, Pazen) Üzerinde Fırfır Örnekleri

15x15 cm ebatlarında hazırlanan kumaş parçalarına, 4 genişliğinde 40 cm uzunluğunda fırfır parçası makinede büzgü ayarında büzülerek, dört sıra halinde yerleştirilmiştir. Poplin ve patiska kumaş sahip olduğu ince yapısı sayesinde daha rahat toplanabilirken, Pazen gramajlı yapısından dolayı, aynı ölçüler kullanılmasına rağmen daha az büzgü görüntüsü oluşmuştur.

Şekil 45: Poplin Kumaşta Fırfır
(Yazar Arşivi)Şekil 46: Patiska Kumaşta Fırfır
(Yazar Arşivi)Şekil 47: Pazen Kumaşta Fırfır
(Yazar Arşivi)

4.2. Pamuklu Kumaşlar (Poplin, Patiska, Pazen) Üzerinde Volan Örnekleri

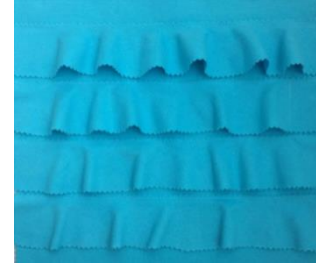
15x15 cm ebatlarında hazırlanan kumaş parçalarına, daire şeklinde 4 cm genişliğinde kesilen volan parçaları 15 cm uzunluğunda 4'er sıra halinde büzgü yapılmadan yerleştirilmiştir. Uygulama sonrasında poplin kumaşta, ince yapısı sayesinde daha kıvrımlı volan oluşurken, patiska kumaşın diriliği ve pazen kumaşın gramajlı yapısı, az kıvrımlı volan gözlemlenmiştir.

Şekil 48: Poplin Kumaşta Volan
(Yazar Arşivi)

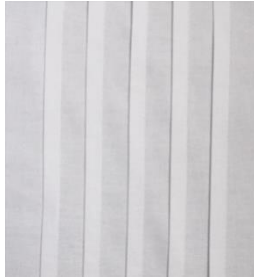
Şekil 49: Patiska Kumaşta Volan
(Yazar Arşivi)

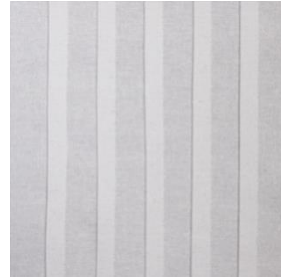
Şekil 50: Pazen Kumaşta Volan
(Yazar Arşivi)

4.3. Pamuklu Kumaşlar (Poplin, Patiska, Pazen) Üzerinde Düz Pili Örnekleri

15x15 cm ebatlarında hazırlanan kumaş parçaları 2 cm pili payı, 1,5 cm pili arası mesafe verilerek kumaşın düz boy ipliği yönüne paralel hazırlanmıştır. Pilin toplama özelliği sebebiyle kumaş ebadında küçülme gerçekleşmiştir. Kumaş özelliklerinin ütü ve makine uygulamasında iyi netice verdiği, net bir görüntü sağladığı gözlemlenmiştir. Liycra özelliğine sahip kumaşlar ütü ve makine uygulamalarında, sahip oldukları esneme özellikleri sebebi ile iyi sonuçlar vermemektedir.

Şekil 51: Poplin Kumaşta Düz Pili
(Yazar Arşivi)

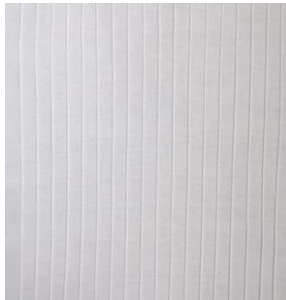
Şekil 52: Patiska Kumaşta Düz Pili
(Yazar Arşivi)

Şekil 53: Pazen Kumaşta Düz Pili
(Yazar Arşivi)

4.4. Pamuklu Kumaşlar (Poplin, Patiska, Pazen) Üzerinde Nervür Örnekleri

15x15 cm ebatlarında hazırlanan kumaş parçaları 1 cm aralıklar ile 1mm den çima dikişi çekilmiş ve ütülenmiştir. Kumaş parçalarının düz boy iplik yönüne dikkat edilerek nervür uygulanmıştır. Kumaşların esneme özelliklerinin az olması uygulanan tekniğin iyi sonuçlanmasını sağlamıştır.

Şekil 54: Poplin Kumaşta Nervür
(Yazar Arşivi)

Şekil 55: Patiska Kumaşta Nervür
(Yazar Arşivi)

Şekil 56: Pazen Kumaşta Nervür
(Yazar Arşivi)

5. SONUÇ

Lif malzemesinin farklı tekniklerle bir araya getirilmesiyle oluşturulan tekstil yüzeyleri, farklı yöntem ve malzemelerle kumaş yüzeyinde süsleme ve boyut kazandırma işlemleri manipülasyon yöntemleridir. Tasarımcılar ve sanatçılar daima yeni ve farklı olanı araştırma yolundadır. Tasarım ve sanat bağlamında estetik ve fiziksel anlamda özgünlüğü ortaya çıkarmada malzeme ve tekniğin kullanımı büyük rol oynamaktadır. Kumaş manipülasyon teknikleri tasarımcılara ve sanatçılara bu arayışlarında zengin seçenek sunmaktadır.

Çizelge 2: Pamuklu Kumaşlarda Kumaş Manipülasyon Teknikleri Uygulama Sonuçları

	Poplin Kumaş	Patiska Kumaş	Pazen Kumaş
Fırfır	Fazla Büzgü	Fazla Büzgü	Az Büzgü
Volan	Fazla Kıvrım	Az Kıvrım	Az Kıvrım
Düz pili	Az Esneklik İyi sonuç	Az Esneklik İyi sonuç	Az Esneklik İyi sonuç
Nervür	Az Esneklik İyi sonuç	Az Esneklik İyi sonuç	Az Esneklik İyi sonuç

Kumaş yapılarını farklılık göstermesi, kumaş manipülasyon tekniklerini uygulamada farklı sonuçlar vermekte, her kumaşa her teknik uygulanmamaktadır. Tasarımın görsel beğeniye toplayabilmesi için teknik ve malzeme uyumu önem arz etmektedir. Bu çalışmamızda kumaş manipülasyon yöntemlerinden, dikiş tekniği ile manipülasyon; fırfır, volan, pili ve nervür, pamuklu kumaşlardan poplin, patiska ve pazen kumaş üzerinde uygulanmıştır. Poplin kumaş ince yapıda olması sebebi ile uygulanan yöntemlerde iyi sonuçlar gözlemlenmiştir. Patiskanın diri yapısı ve pazenin gramajlı kalın yapısı, volan ve fırfır uygulamasında istenen görüntüyü sağlamamıştır. Sonuç olarak kullanılan malzeme ve tekniğin uyumu tasarımcının hayal gücünü ifade edebilmesi açısından göz önünde bulundurulması gereken noktalardan biridir.

KAYNAKLAR

- Altınyuva Sever, Ş.(1988). *Kadın Giyimi ve Temel Dikiş*. Ankara: Tisamat Yayınları.
- Akaydın M, Kurban M, Seyrek Kurban N, (2009). Atkılı Örme Kumaşlarda UV Işıklarının Geçirgenliğinin Azaltılmasına Yönelik Araştırmalar. *UIB Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe AR-GE Proje Pazarı*. Bursa.
- Akpınarlı F. ve Bulat F.(2016). Tekstil Yüzeylerinin Manipülasyonu Ve Dijital Transfer Baskı Denemeleri. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Cilt:9, Sayı:17* (Ocak – Haziran), (s.167-186).
- Atan, A., Uçan, B., Renkçi, T.(2013). Çağdaş Sanat Ve Tasarımda Manipülasyon Etkileri. *Uluslararası Sanat, Tasarım Ve Manipülasyon Sempozyumu, Sempozyum Bildiri Kitabı*, 21-23 Kasım, (s. 65-70). Sakarya.
- Davulcu, A.(2008). *Pamuklu Kumaşların Ön Terbiye Proseslerinin Enzimatik Yöntemlerle Kombine Edilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekstil Mühendisliği Anabilim Dalı, Bursa.
- Fanning, R., Cooke,R. (1996). *The Art Of Manipulating Fabric*. Manufacturec in the United States of America.
- Halaçeli, H. (2010). Elastan İçeren İpliklerin Kullanımı İle Dokuma Kumaş Yüzeyinde Üç Boyutluluk Denemeleri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 19, Sayı 2*, (s. 395-410).
- Li, Y. ve Hardin, I.R. (1998). Treating Cotton with Cellulases and Pectinases: Effect on Cuticle Properties. *Textile Research Journal*, Vol. 68, No:9, (s. 671-679).
- Newman, A. ve Shariff, Z. (2013). *A'dan Z'ye Moda Sözlüğü*, İstanbul: Kerasus Yayınları.
- Özdemir, H., Özdemir, G., Avcıoğlu Kalebek, N., Öztürk, T., Çoruh, E. (2018). Zeugma Mozaik Desenlerinin Giyimdeki Dijital Baskı Uygulamaları, *Zeugma I. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*, Gaziantep.
- Udale, J. (Çev. Güngör, H.). (2014). *Moda Tasarımında Tekstil ve Moda*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Yaşar, N. (2007). Sanat ve Teknoloji Birlikteliği ile Kumaş Endüstrisinde Yenilikçi Yaklaşımlar. *Uluslararası Katılımlı Sanat Ekonomisi Sempozyumu, T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayın No:1, (s. 120), Ankara.
- URL 1 <http://www.icac.org>, Erişim: 16 Haziran 2020
- URL 2 <https://www.milliyet.com.tr/pembenar/pazen-kumas-nedir-pazen-kumas-ozellikleri-nelerdir-6195816> Erişim: 16.06.2020
- URL 3 <https://www.flickr.com/photos/ruthsinger/2882007139/> Erişim: 18.11.2019
- URL 4 <https://www.behance.net/gallery/7607685/Fabric-Manipulation> Erişim: 18.11.2019
- URL 5 <https://tekstilbilgi.net/pili-ile-elbise-susleme.html>, Erişim: 18.11.2019

- URL 6 <http://rhondabuss.blogspot.com/> Erişim: 10.12.2022
- URL 7 sewconvert.wordpress.com/ Erişim: 10.12.2022
- URL 8 insideyourstyle.com/ Erişim: 10.12.2022
- URL 9 <http://needlebar.org/main/manuals/221ka/index3.html> Erişim: 10.12.2022
- URL 10 vogue.com/ Erişim: 10.12.2022
- URL 11 <https://www.giyimvemoda.com/moda-sozlugu/volan-ve-firfir-nedir/24> Erişim: 21.11.2019
- URL 12 kth2011thesis.wordpress.com/ Erişim: 10.12.2022
- URL 13 etsy.com/ Erişim: 10.12.2022
- URL 15 makezine.com Erişim: 10.12.2022
- URL 14 dressesstevie.tudocommoda.ru/ Erişim: 10.12.2022
- URL 16 <http://dikishocam.com/biyeli-etek-ucu-baskisi-nasil-yapilir/> Erişim 21.11.2019
- URL 17 danieladistantstitch.blogspot.com/ Erişim: 10.12.2022
- URL 18 fabuloussomebodies.tumblr.com/ Erişim: 10.12.2022
- URL 19 <https://www.vogue.com/fashion-shows/resort-2016> Erişim: 13.12.2022
- URL 20 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2014-ready-to-wear/issa/slideshow/> Erişim: 13.12.2022
- URL 21 <https://tr.pinterest.com/pin/267049452889273176/> Sap işi, Erişim: 21.11.2019
- URL 23 <https://www.stitchdoodles.com/spring-sampler-sal-week-5/> Erişim :23.12.2022
- URL 22 <https://pumora.com/7-days-of-stitches-the-french-knot/#pistil> Tohum işi, Erişim: 21.11.2019
- URL 24 <https://berthi.textile-collection.nl/2008/12/22/pronkjournals-i-2/> Erişim: 22.12.2022
- URL 25 <https://tr.pinterest.com/pin/785174516255161548/>Hesap işi, Erişim: 29.12.2022
- URL 26 <https://tekstilbilgi.net/turk-nakisi-teknigi.html> Erişim: 29.12.2022
- URL 28 <https://tr.pinterest.com/pin/785596728727899719/>Maraş işi, Erişim: 29.12.2022
- URL 27 <http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/el-nakisi-1.html>, Erişim: 25.12.2019
- URL 29 http://www.needlenthread.com/2009/09/long-and-short-stitch-shading-lesson-7_10.html Erişim: 29.12.2022
- URL 30 <https://i.pinimg.com/originals/e4/34/63/e434637beba3854c359c5ac6620b1452.jpg> Kordon Tutturma Erişim: 10.12.2022
- URL 31 [s-media-cache-ak0.pinimg.com /Harç](http://s-media-cache-ak0.pinimg.com/Harç) ile süsleme Erişim: 10.12.2022
- URL32 <http://sweetpeapath.tumblr.com/post/43160040169/hautekills-alexander-mcqueen-ss-2011> Erişim: 29.12.2022
- URL 33 <https://www.eurolaser.com/tr/malzemeler/tekstiller/>Erişim: 21.11.019
- URL 34 <http://www.sdbi.de/en/kyoung-eun-hong> Erişim: 29.12.2022
- URL 35 <https://dcwdesign.wordpress.com/2011/08/04/my-final-print-process/Djital> Baskı, Erişim: 25.11.2019